

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 378:94(477.44)

DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2019-32-127-129>**Тетяна Сідлецька**

Вінницький національний технічний університет

кандидат мистецтвознавства, доцент (Україна)

e-mail: sidletska79@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8209-8387>ResearcherID: <https://publons.com/researcher/3630975/tetyana-sidletska/>**Олена Зінько**

Вінницький національний технічний університет

кандидат історичних наук, доцент (Україна)

e-mail: zinko-ov@ukr.netORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9470-55838>**Легенди та історії Вінниці / М. М. Пащенко. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – 524 с.**

Анотація. У статті прорецензована книга «Легенди та історії Вінниці» письменника Михайла Пащенко, яка є важливим джерелом з вивчення історії Вінниці. Книга є енциклопедією легенд, переказів та балад про історичні події від найдавніших часів і до сьогодення. Автор висвітлює легенду заснування Вінниці, розкриває історію Вінницьких замків та районів міста, а також пояснює зміни назв вулиць та майданів під час декомунізації.

Ключові слова: Вінниця, історія, краєзнавство, легенди, пам'ятки архітектури, світлина.

Рецензоване видання є важливим джерелом з вивчення історії м. Вінниці та вагомим доробком до скарбниці краєзнавчої літератури краю. Видання є енциклопедією легенд, переказів та балад про історичні події та видатні постаті. Книгу видано коштом «Бюджету громадських ініціатив» для популяризації краєзнавства на Вінниччині серед молоді.

Розділи книги побудовані за історико-тематичним принципом та близькістю сюжетів. Опираючись на широкий спектр архівних та опублікованих документальних матеріалів, довідкової літератури та періодичних видань, спогади старожилів, М. Пащенко висвітлює легенду заснування міста, описує історію Вінницьких замків, острова Кемпа, подає легенди про річку Бог (Буг), Старого міста, Замостя, Єрусалимки, Кумбар, Сабарова, П'ятничан, Тяжилова та інших районів міста. У виданні архівні матеріали вдало поєднані з легендами, які зацікавлять читача своєю художньою привабливістю.

У книзі йдеться про провідні підприємства й господарське життя Вінниці та її мешканців, які своєю працею зробили вагомий внесок у розбудову обласного центру. Відзначено міських голів та вшановано знатних мешканців міста – Почесних громадян. Окремі сюжети видання присвячені змінам назв вулиць та майданів міста під час декомунізації, подані обґрунтування доцільності таких перейменувань.

Вагоме місце у праці належить визначним зразкам культурної спадщини міста – Церкві Святого Миколая, збудованій 1746 р., що є перлиною народної подільської архітектури, та вінницьким «Мурам» – найдавнішій з уцілілих історичних та архітектурних міських пам'яток. Велику зацікавленість становлять свідчення про підземелля Вінниці й автор порушує проблему дослідження вінницьких підземель, підкреслюючи їхній туристичний потенціал.

Окремий розділ роботи присвячено вінницькій Єрусалимці – самобутньому району міста, де проживало єврейське населення. Дослідник описує особливості архітектури Єрусалимки, адміністративний устрій єврейської громади, побут і ремесла євреїв.

Значну увагу в книзі приділено добі Срібного відродження. Автор висвітлює історію будівництва Києво-Балтської залізниці, що сприяла економічному розвитку Вінниці. Дослідник характеризує новобудови міста початку ХХ ст. (Народний дім, міська публічна бібліотека ім. М. В. Гоголя, міський театр, Міністерська жіноча гімназія, реальне училище, міська дума, водонапірна вежа, готель «Савой» та ін.) і подає їхні світлина, на яких продемонстровано особливості архітектури цих споруд. М. Пащенко розкриває історію численних муніципальних проектів, що реалізувалися у Вінниці у 1910-х рр., – будівництва водогону, електрифікації й телефонізації міста, появи громадського транспорту.

Важливим і цінним у виданні є фактичний матеріал про визначних людей міста початку ХХ ст., які багато зробили для його розбудови. Особливе місце у роботі належить відомому міському голові Вінниці початку минулого століття М. Оводову (1899-1917). Дослідник розкриває

різнобічну плідну діяльність М. Оводова й відзначає його організаторські здібності. Лікар за фахом, випускник університету Святого Володимира в Києві, отримав любов містян за велику шану до Вінниці, куди він приїхав на роботу. У період його головування відбувся значний економічний розвиток міста та розбудова соціально-культурної сфери. Завдяки М. Оводову у провінційному містечку з'явилися перші будівлі європейського стилю. Архітектура знаменитої міської водонапірної башти запозичена у Франції, а готель «Савой» збудований в англійському стилі. Значну увагу М. Пащенко приділяє діяльності головного міського архітектора Г. Артинова, який працював у тандемі з М. Оводовим та здійснив проектування близько 39 споруд, які й дотепер є архітектурною перлиною сучасної Вінниці.

У розділі «Культура Срібного відродження» висвітлено історії Вінницького театру від його заснування й до сучасності, подано цікаві факти про заснування театрального руху у місті. Автор розкриває вінницький період життя і творчості відомого українського композитора М. Леонтовича та знаного художника Н. Альтмана. Дослідник характеризує діяльність Вінницької міської публічної бібліотеки ім. М. В. Гоголя й Центрального парку культури та відпочинку ім. М. Горького.

Розділ «Легенди про видатні особистості» присвячений відомим персоналіям української історії, життя і діяльність яких пов'язані з Вінницею. Подано інформацію про видатних козацьких ватажків І. Богуна, М. Кривоноса, Б. Хмельницького, які боронили місто від іноземних загарбників. Висвітлено нові факти життя і творчості дослідників історії Вінниці В. Отамановського та І. Шиповича, видатного хірурга М. Пирогова, відомого мікробіолога Д. Заболотного, українського письменника М. Коцюбинського.

У роботі дослідник подає розлогий матеріал щодо історії вінницьких вулиць. Використовуючи архівні матеріали, М. Пащенко подає список перейменування вулиць у ХХ ст. та значний масив інформації щодо пам'ятних дат і особистостей, іменами яких названо вулиці Вінниці. Дослідник висвітлює історію вінницьких топонімів, подає легенди та історії, які пов'язані з Кумбарами, Сабаровом, Калічею, Садками, П'ятничанами, Тяжоловом та іншими районами міста.

Робота М. Пащенка підготовлена на широкому документальному матеріалі, значна частина якого вперше пропонується для загалу. На сторінках видання чимало портретів як відомих постатей, так і звичайних вінничан. Для ілюстрування книги використано листівки, світлини закладів освіти та культури, провідних підприємств, мостів, краєвидів та мапи районів міста, які значно доповнюють текст і відтворюють колорит та самобутність Вінниці у різні періоди.

Так, книга М. Пащенка «Легенди та історії Вінниці» є важливим джерелом вивчення історії Вінниці. Поданий у праці матеріал є свідченням невіддільності минулого Вінниці від його сьогодення. Книга є корисною для істориків, краєзнавців, мешканців міста, які цікавляться його історією.

Татьяна Сидлецкая

Винницкий национальный технический университет
кандидат искусствоведения, доцент (Украина)

Елена Зинько

Винницкий национальный технический университет
кандидат исторических наук, доцент (Украина)

Легенды и истории Винницы / М. Н. Пащенко. – Винница: ПП Балюк И. В. – 2019. – 524 с.

Аннотация. В статье прорецензированная книга «Легенды и истории Винницы» писателя Михаила Пащенко, которая есть важным источником изучения истории Винницы. Эта книга - энциклопедия легенд и баллад об исторических событиях от давних времен и до сегодняшнего дня. Автор рассказывает легенду основания Винницы, раскрывает историю Винницких замков и районов города, а также объясняет изменения названий улиц и площадей во время декоммунизации.

Ключевые слова: Винница, краеведение, история, легенды, памятники архитектуры, фотографии.

Tatyana I. Sidletska

Vinnytsia National Technical University,
PhD (Art criticism), Associate Professor (Ukraine)

Olena V. Zinko

Vinnytsia National Technical University,
PhD (History), Associate Professor (Ukraine)

Legends and history of Vinnytsia / M. M. Pashchenko. – Vinnytsia: PP Balyuk I. B. - 2019. – 524 p.

Abstract. *The article reviews the book «Legends and stories of Vinnytsia» by the writer Mykhailo Pashchenko as an important source for studying the history of Vinnytsia, for popularizing local history among young people. The book is an encyclopedia of legends and ballads about historical events from ancient times to the present. The author covers the legend of Vinnytsia's founding, reveals the history of the Vinnytsia castles and districts of the city. It also explains the changes in street and street names during decommissioning.*

The book also tells about large and small enterprises, which are proud of Vinnitsa residents, about the mayors of Vinnitsa and their contribution to the development of the city. The book honors the famous contemporaries of the city - Honorary citizens. The archival material borders on a book with legends that arouse the interest of ordinary people in local studies.

M. Pashchenko's book Legends and History of Vinnytsia is an important source of study of Vinnytsia's history. The material presented in the work is a testimony to the inseparability of Vinnitsa's past from its present, with the development of the modern city its history does not disappear. The book is useful for historians, local historians, residents of the city who are interested in its history.

Key words: *Vinnytsia, history, lokal history, legends, architectural monuments, photographs.*

Статтю надіслано до редколегії 09.03.2020 р.
Статтю рекомендовано до друку 14.04.2020 р.